

Tech och digitalisering en central del i regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan

Tech och digitalisering en central del i regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan

Digitalisering – avgörande för klimatomställningen

Tiden rinner ut – utsläppen måste minska snabbt och det nu. Takten för utsläppsminskningarna på nationell och internationell nivå behöver öka kraftigt för att klimatmålen ska nås – särskilt i de sektorer som står för stora delar av utsläppen. I EU:s gröna giv liksom i Sveriges industristrategi identifieras digitalisering och digitala lösningar som nycklar för omställningen. Från EU:s håll ses den gröna och digitala så kallade dubbla omställningen (twin transition) som central för Europas ekonomiska tillväxtmodell. Tech är helt enkelt en grundläggande förutsättning för en grön och klimatsmart utveckling. Digitalisering har en unik möjlighet att bidra till att minska utsläppen i samhällets alla sektorer, inte minst i stora utsläppssektorer såsom industri, jordbruk, transport samt bygg- och fastighetssektorn. Dessa fyra sektorer står för cirka två tredjedelar av Sveriges växthusgasutsläpp.

Det finns stora fördelar med att förena klimatutmaningen och digitaliseringen när radikala och snabba minskningar av växthusgaser behöver uppnås. Genom digitala lösningar baserade på blockkedjor, datadriven analys, 5G, Internet of Things (IoT), artificiell intelligens (AI), sensorteknik, digital databehandling, molnlösningar, digital 3D-modellering och utsläppskalkylering, automation av datainsamling och analys skapas nya och effektivare sätt att arbeta som genom ökad kunskap möjliggör aktiva beslut för att minska utsläppen. En ökad användning av digitala tvillingar, virtuella kopior av en byggnad, ett fordon och till och med hela stadsdelar eller transportnät, ger helt nya möjligheter att anpassa fastigheter, transportsystem och hela städer efter vad som är bäst för klimatomställningen. Det är också digitala plattformar som möjliggör delningsekonomi med ökad cirkularitet av produkter, vilket innebär minskad klimatpåverkan från allt mellan bilindustri till verktyg och kläder. Digitaliseringen är inte bara avgörande för att påskynda en hållbar omställning utan behövs för att göra transitionen skalbar och lönsam.

Digitaliseringen uppskattas kunna bidra till att minska de globala utsläppen med upp till 15 procent och indirekt bidra till ytterligare en minskning med 35 procent genom påverkan på konsumenters och företags beslut och genom systemtransformationer. Enligt World Economic Forum kan 70 procent av hållbarhetsmålen i FN:s Agenda 2030 stödjas med redan existerande teknik och tekniska lösningar. Det är viktigt att ha det globala perspektivet i grunden – även i en svensk klimatpolitisk handlingsplan.

I Sveriges industristrategi *Framtidens industri – en strategi om grön och digital omställning* pekas digitalisering ut som en förutsättning för vår konkurrenskraft och utveckling. Användning av digitala tekniker och digital transformation är nycklar för att nå målen om att öka Sveriges konkurrenskraft. Digitaliseringen medför samhällsgenomgripande förändringar, effektivare processer och nya arbetssätt. 5G-tekniken tillsammans med IoT och AI har redan en stor påverkan på vårt samhälle. Rätt använda kan dessa verktyg bli grundstenar i många av de lösningar som krävs för att nå klimatmålen.

Några konkreta och illustrativa exempel på existerande lösningar.

- Ett svenskt fastighetsbolag har kopplat upp snart hälften av sitt fastighetsbestånd och har med hjälp av AI och datadrivna beslut sparat 52 procent i elförbrukning och 22 procent i värmeförbrukning jämfört med 2005, med ökad komfort som följd då inomtemperaturen hålls på en jämnare nivå och hyrorna har kunnat hållas nere.
- Med hjälp av anonymiserad och aggregerad data kring rörelsemönster i samhället kan information ges om hur transportmönstren för människor ser ut inom och mellan kommuner, regioner, vilka transportslag som används och vilka utsläpp som genereras. Till detta kan förslag ges på hur till exempel kollektivtrafiken bör utvecklas för att minska påverkan från transporter på totalutsläppet.
- Med hjälp av sensorteknik och digital databehandling i olika delar av den industriella tillverkningsprocessen kan processen optimeras för att minimera energiåtgången och effektivisera

processen. Vid ett svenskt bruk för produktion av förpackningsmaterial bedöms denna teknik leda till energibesparingar på mellan 25 – 50 GWh årligen, vilket motsvarar ca 3–5 procent av årsförbrukningen (2 000 – 4 000 normalvillors energiförbrukning).

Techbranschen spelar sammanfattningsvis en helt avgörande roll för att ta fram de lösningar som minskar utsläppen och klimatpåverkan på alla samhällsnivåer. Nu behöver politiken bejaka utvecklingen och säkerställa att dessa lösningar kan utnyttjas fullt ut.

Ta steg mot ett klimatneutralt samhälle och säkra samtidigt den svenska konkurrenskraften genom att dra nytta av digitalisering i den nya klimatpolitiska handlingsplanen

Digitaliseringen är nyckeln till nästan all omställning. Den befintliga klimatpolitiska handlingsplanen kopplar egentligen bara digitaliseringens möjligheter och roll till effektivisering på transportområdet. Det är naturligtvis ett viktigt område som står för en stor del av Sveriges och Europas totala koldioxidutsläpp men digitaliseringens potential att minska utsläppen är mycket större än så. I den kommande klimatpolitiska handlingsplanen behövs en tydligare koppling mellan hur tech och digitalisering kan bidra till minskade utsläpp i andra stora utsläppssektorer som industrin, jordbruket och byggsektorn. Digitaliseringen kan även bidra till ett avsevärt mer effektivt energiutnyttjande.

I takt med att samhället nyttjar digitaliseringens möjligheter i allt högre grad för att minska utsläppen följer också möjligheten för Sverige att ställa om mot ett klimatneutralt samhälle och samtidigt bibehålla och stärka vår konkurrenskraft. Om grundläggande infrastruktur kommer på plats möjliggörs uppkopplade smarta lösningar. Infrastrukturen kräver i sin tur en tillgänglig, säker och kostnadseffektiv fossilfri energiförsörjning. Den ökade elektrifieringen av samhället och industrin kommer skapa utmaningar för energiförsörjningen, när fler icke-planerbara förnyelsebara energikällor används. Detta kommer kräva en transformation av elsystemet, där digitalisering kommer att vara avgörande för att kunna skapa framtidens uppkopplade och flexibla elförsörjning, vilket även Europeiska kommissionen uppmärksammat i *Digitalization of Energy Action Plan*. Ett samarbete mellan flera industrisektorer i Sverige, såsom elföretag, telekomföretag, techbranschen och transportsektorn, är nödvändigt då samtliga branscher behöver vara inkluderade i utvecklingen av framtidens energiförsörjning.

Den klimatpolitiska handlingsplanen är ett viktigt steg för att främja användandet av digitaliseringens möjligheter som ett grundläggande verktyg för individer, näringslivet och den offentliga sektorn för att minska utsläppen och sin påverkan på miljö och klimat och för bevarandet av biologisk mångfald.

Det är i sammanhanget viktigt att den nya nationella klimatpolitiska handlingsplanen tar full hänsyn till pågående arbete på internationell nivå, inte minst inom EU och den inre marknaden, där utvecklingen går fort inom grön omställning och där kopplingen till digitaliseringen är uttalad. Det är i EU vi kan skapa förutsättningar för att lösningar ska kunna spridas, skalas upp och fungera över landsgränser och möjliggöra de stora förändringarna samtidigt som onödiga barriärer över landsgränser undviks. I det arbetet kan och bör Sverige vara en drivande kraft. Det gagnar varken näringslivet eller bredare svenska samhällsintressen att inrätta nationella särregleringar som leder till försämrade möjligheter för just svenska företag i näringslivet att fokusera på att hitta de större hållbara lösningarna, vilket i sin tur leder till minskad konkurrenskraft. Sverige måste verka för en grön inre marknad i EU.

Sverige vill också vara ett föregångsland och satsa på greentech. Ska vi kunna vara det behöver främjandet av investeringar och innovationer inom grön omställning vara tydlig och förutsägbar. Statliga åtaganden måste vara förutsägbara över tid. Politiken behöver tydligt signalera klimatlagens betydelse och att Sverige ska följa Parisavtalet även framåt. Vi har allt att vinna på att politiken snabbar på lagstiftningen så det blir tydligt för både privatpersoner och företag vad som gäller, att de tydligt redovisar per år hur utsläppsminskningarna går samt snabbt ser över processer för tillståndsgivande som i dag är alldeles för krångliga och tidskrävande. I denna del hänvisar vi till inspel från Svenskt Näringsliv.

TechSveriges förslag till åtgärder för minskad klimatpåverkan i regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan

TechSverige presenterade 2022 en hållbarhetsrapport *Hållbar tech & Tech för klimatet* som beskriver digitaliseringens betydelse för alla andra sektorer möjligheter att minska sin klimatpåverkan. Rapporten innehåller nio prioriterade förslag för att techsektorn ska kunna utvecklas och hjälpa andra att minska sin klimatpåverkan. Utifrån dessa har vi utvecklat förslag till en kommande klimatpolitisk handlingsplan med samma syfte – att skapa förutsättningar för techsektorn att kunna hjälpa alla andra att bli mer energieffektiva och minska sin klimatpåverkan.

Inledningsvis är det viktigt att poängtera att regeringen måste eftersträva teknikneutralitet i kommande eller i översyn av befintlig lagstiftning för att förutsättningarna för Sverige och svenskt näringsliv ska vara hållbara över tid.

Förslag 1: Tydligt ledarskap och ökad kompetens avseende kopplingen mellan digitalisering och klimat

Åtgärder till klimatpolitiska handlingsplanen:

- Regeringen bör ge digitaliseringskoordinatorer i regionerna ett tydligt och förlängt mandat att accelerera och driva digitaliseringens roll i den gröna omställningen och anslå varaktiga och utökade medel för dess finansiering. Arbetet bör ske i nära samarbete med bredbandskoordinatorerna samt Digg, Vinnova och näringslivet.
- Ge exempelvis Vinnova, Energimyndigheten och Formas i uppdrag att främja, stötta samt underlätta för regioner och kommuner att ansöka om EU-medel som fokuserar på grön och digital omställning. Det är särskilt viktigt när både kommuner och näringsliv söker medel gemensamt.

Målet för Sveriges digitaliseringspolitik är att vara bäst i världen på att dra nytta av digitaliseringens möjligheter, men vi är långt därifrån. Detta trots att vi tillhör ett av världens mest innovativa och datoriserade länder. Det är dags att regeringen börjar utöva ett tydligare ledarskap och ansvar i klimatomställningen och att höja ambitionen om att digitala verktyg måste nyttjas för att minska klimatpåverkan. Detta måste genomsyra all den myndighetsstyrning som regeringen bedriver för att minska det offentliga Sveriges koldioxidutsläpp.

Smarta städer som planeras med de globala hållbarhetsmålen som grund och som drar nytta av digitala lösningar för att minska sin klimatpåverkan är en viktig väg framåt i den gröna omställningen. Det är avgörande att utvecklingen av klimatfrämjande och smarta lösningar tas tillvara i kommuner och regioner. De har i dag olika kunskap och förutsättningar för att driva det arbetet framåt i den takt som krävs.

Men tiden går och arbetet måste accelereras nu. För att inte mista värdefull tid bör regeringen dra nytta av redan befintliga strukturer. Det finns i dag ett nätverk av 21 regionala digitaliseringskoordinatorer som arbetar för att digitaliseringens möjligheter ska utnyttjas bättre i regionerna och för att få kommunerna att samverka. Koordinatorernas arbete ska bidra till samverkan mellan aktörer i regionen och därmed bidra till regional utveckling och omställning. Nätverket administreras av Tillväxtverket som fått i uppdrag att driva det fram t.o.m. 2025. Givet att dessa koordinatorer täcker samtliga regioner och kommuner kan de stötta desamma samt varandra med kompetens och erfarenheter.

Tillväxtverket har i sina uppföljningar av koordinatorernas arbete kunnat konstatera att de främjar den digitala utvecklingen i regionerna. Det finns dock ett behov av att accelerera arbetet med den gröna omställningen – inte minst vad gäller nyttjande av digitaliseringen för att förnya och utveckla verksamheterna bortom stuprör i förvaltningarna. Arbetet kan också accelereras ytterligare genom att de får ett tydligt mandat från regeringen att mer kraftfullt driva den gröna omställningen med hjälp av digitalisering för klimatfrämjande åtgärder. I dag har de inte sådana möjligheter. Deras uppdrag bör även förlängas för att skapa kontinuitet i detta arbete och genomföras i nära samverkan med Myndigheten för digital förvaltning (Digg) och Vinnova. Uppdraget bör även omfatta samarbete med de regionala bredbandskoordinatorerna. Det behövs för att främja utvecklingen av en ändamålsenlig infrastruktur, till exempel 5G, som grund för den smarta utvecklingen. Koordinatorerna bör även samverka med näringslivet, som är de som tillhandahåller lösningarna.

Vinnova, Energimyndigheten och Formas är några exempel på myndigheter som skulle kunna få i uppdrag att främja, stötta samt underlätta för regioner och kommuner att ansöka om EU-medel som fokuserar på grön och digital omställning. Det är särskilt viktigt när både kommuner och näringsliv söker gemensamt. Med sådant stöd kan betydligt fler offentliga och privata aktörer få möjlighet att ta del av EU-medel och främja innovation, medel som annars hamnar i andra länder.

Förslag 2: Lagkrav på offentliga aktörer att kostnadsfritt dela öppna data kopplat till miljö och klimat, till exempel om mobilitet, energi och klimat för främjandet av klimatsmarta lösningar

Åtgärder till klimatpolitiska handlingsplanen:

- Regeringen bör föreslå att fler datakällor från statliga myndigheter, kommuner och regioner blir enkelt tillgängliga som öppna data utan avgifter. Det rör sig om data kopplat till miljö och klimat såsom mobilitets-, energi- och klimatdata.
- Tillse att den offentliga sektorn tillgängliggör öppna data på ett likartat sätt, företrädesvis genom öppna API:er. Målet bör vara att data ska vara "open by design".
- Ge Digg i uppdrag att ta fram riktlinjer för de mest prioriterade digitala utvecklingsområdena kopplat till grön omställning. Uppdraget bör omfatta att föreslå hur det i Sverige kan byggas gemensam teknisk och organisatorisk struktur för dataområden.
- Befintlig och ny EU-reglering bör bli föremål för ett dataflödestest för att systematiskt beakta det fria flödet av data vid tillämpning av dataskyddsregler, och minska risken för långtgående begränsningar och hinder för dataflöden, innovation och den gröna omställningen.

Sverige ligger efter i arbetet med att tillgängliggöra öppna data. I en internationell jämförelse från OECD hamnar Sverige på plats 32 av 33 länder vad gäller tillgängliggörandet av öppna data från offentlig sektor. Undersökningen Open Data Maturity Report visar att Sverige ligger kvar i gruppen Followers (tillsammans med Finland) på plats 17 av 34 länder. Danmark och Norge finns i gruppen Fasttrackers. Estland tillsammans med ledande Frankrike räknas till Trendsetters. Några åtgärder har vidtagits. Lagen om offentliga sektorns tillgängliggörande av data, den s.k. öppna datalagen från 2022. Syftet med lagen är att göra det enklare att få ut data i elektroniskt och maskinläsbart format. Vi välkomnar lagen samt regeringens beslut från 2023 om att ansluta sig till Open Data Charter med syfte att data från den offentliga förvaltningen ska göras mer öppen och lättillgänglig. Men fler åtgärder behövs.

Statliga myndigheter, kommuner och regioner har datakällor som skulle kunna användas mer effektivt i klimatarbetet. Data som bör prioriteras är till exempel data om cykelvägar, trafikflöden, CO₂-utsläpp, fastigheters energikonsumtion samt luftkvalitetsdata, datamängder. Även projektet Dataverkstad för regional och kommunal datadelning lyfte fram sådana datamängder i sin 100-lista från 2022, vilket är en lista över regionala och kommunala datamängder som anses kunna bidra till samhällsnytta om de publiceras som öppna data.¹ Regeringen bör driva på en harmonisering av dessa data och API:er både i Sverige och i EU-arbetet.

Kommuner och regioner borde omfattas av krav på att publicera särskilt värdefulla dataset. Till exempel deras mobilitets-, klimat- och energidata har stor potential att bidra till de smarta innovationerna. Den hittills svaga svenska politiken inom öppna data-området har inneburit att för få datakällor med data som kan användas för att förbättra klimatarbetet tillgängliggörs. Data måste bli åtkomliga i mycket större omfattning för att främja techbranschens möjlighet att bidra med nya och klimatsmarta lösningar på de reella problemen kopplat till klimatpåverkan. Detta gäller såväl nationellt som internationellt och mellan offentliga aktörer och privat sektor. Det kräver anpassning, säkra system och standarder för datautbyte.

Digital infrastruktur i Sverige byggs idag i silos, med olika standarder för datautbyte, vilket gör det svårt att nyttja olika data i en smart funktion till gagn för klimatet. Behovet av att utväxla data kommer bara att öka och arbetet med att göra öppna data lättillgängliga och kostnadsfria måste därför fortsätta och intensifieras. För att detta ska vara möjligt behöver den offentliga sektorn tillgängliggöra öppna data och göra det på ett likartat sätt, företrädesvis genom öppna API:er. Målet bör vara att data ska vara "open by design" – det vill

¹ <https://www.vgregion.se/ov/dataverkstad/datamangder/>. Se även AI i Klimatets tjänst för behov av data: https://www.ai.se/sites/default/files/content/ai_i_klimatets_tjanst_210209_-_this_is_it.pdf?utm_source=punktse&utm_medium=link&utm_campaign=download_aiklimatfeb

säga tillgänglig och möjlig att använda redan från början. När näringslivet kan leverera rätt miljö- och klimatsmarta lösningar till reella behov skapas incitament för kommunerna att investera i desamma, för till exempel förbättrad och mindre klimatpåverkande mobilitet.

Digg bör även ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för de mest prioriterade digitala utvecklingsområdena kopplat till grön omställning. Det behövs för att arbetet fortsatt ska ha hög prioritet och försätta i högt tempo. Vidare bör det i uppdraget ingå att föreslå hur man i Sverige kan bygga gemensam teknisk och organisatorisk struktur för dataområden.

I syfte att undanröja omotiverade hinder för dataflöden på den inre marknaden bör även befintlig och ny EU-reglering blir föremål för ett dataflödestest. Ett sådant test skulle tvinga lagstiftare och tillsynsmyndigheter (både på EU-nivå och nationell nivå) att systematiskt beakta det fria flödet av data när de tillämpar dataskyddsreglerna och minskar risken för långtgående begränsningar och hinder för dataflöden, innovation och den gröna omställningen.

Dessutom behöver regeringen finansiellt stödja befintliga testbäddar och utvecklingsprogram så att myndigheter, akademi och näringsliv gemensamt kan testa lösningar för främjandet av hållbara techlösningar och skapandet av nya innovationer på området. Detta är till gagn för miljö och klimat samtidigt som det främjar kompetensöverföringar mellan olika sorters aktörer, både i det offentliga och näringslivet.

Förslag 3: Främja energieffektiviseringar med hjälp av digitala lösningar

Åtgärd till klimatpolitiska handlingsplanen:

- Regeringen behöver införa investeringsstöd för energieffektiviseringar med hjälp av digitala lösningar.

Behovet av energieffektiviseringar är i dag stort i samhället för att elen ska räcka och för att minimera dess klimatpåverkan. Behovet av el kommer att öka i takt med samhällets elektrifiering. Vi behöver därför vidta åtgärder för att använda den energi vi har mer effektivt och som samtidigt minskar den totala klimatpåverkan. Det finns ett stort behov att få information och kunskap om var utsläppen sker för att kunna vidta klimatfrämjande åtgärder i realtid. Om detta kombineras med smarta funktioner i t.ex. fastigheter är möjligheterna till energibesparingar stora. För att klara av energisektorns omvandling till fossilfri produktion, med ökad användning av fossilbränsle fria energikällor, krävs därför en omfattande digitalisering i samhället. Utan digital teknik kommer inte en sådan omställning, i kombination med en ökad elektrifiering, att kunna uppnås.

Svensk energiförsörjning utgör en viktig del av samhällets infrastruktur. Men regeringen behöver även ta ett övergripande ansvar för att accelerera utvecklingen av energieffektiviserande åtgärder för att vi ska ha möjlighet att nå klimatmålen. I grunden handlar det om att i ett initialt investeringsskede driva övergången till digitala lösningar för energieffektiviseringar, primärt i utsläppstunga sektorer som exempelvis industri, nybyggnationer, fastigheter och jordbruk. Denna stimulans kan ske genom finansiella subventioner som ökar incitamenten att vidta energieffektiviserande åtgärder som främjar digitala lösningar.

Det finns digitala lösningar som automatiskt samlar in och visualiserar data kring var utsläpp från elförbrukning, uppvärmning och transporter uppstår och vilken klimateffekt olika åtgärder medför. Med hjälp av tekniken ges en helhetsbild av var utsläppen i en verksamhets värdekedja uppstår och vilka faktorer som påverkar. Aktörer som använder verktyget kan styra klimatarbetet i realtid och inte i backspegeln som tidigare.

Idag saknas investeringsstöd som främjar energieffektiviseringar på alla nivåer i samhället. Därför bör ett investeringsstöd införas och där möjligt främst kanaliseras genom redan befintliga stödsystem, till exempel Klimatklivet, Industriklivet och genom digitaliseringscheckar för grön omställning som kan delas ut via regionerna (regionala medel genom Tillväxtverket). Det sistnämnda är ett effektivt medel för att nå små och medelstora företag. En minskning av befintliga subventioner av fossila bränslen kan användas som delfinansiering för att genomföra dessa åtgärder. Till sektorer utanför programmen kan nya teknikneutrala finansiella lättnader behöva införas, förslagsvis genom skattesubventioner.

Dessa åtgärder måste vidtas snarast. I dag hämmas digitala innovationer av att utsläppstunga sektorer gynnas av politiska styrmedel. Fler ekonomiska styrmedel för energieffektiviserande åtgärder skulle öka den digitala innovationstakten till gagn för svensk konkurrenskraft. Fler branscher skulle uppmuntras att övergå till digitala verktyg i sitt klimat- och hållbarhetsarbete, vilket kan få positiva effekter på andra områden inom miljöteknik och greentech samt skapa en positiv spiral där digitaliseringens möjligheter tillvaratas i betydligt större utsträckning.

Förslag 4: Agera för världsledande hållbara datacenter i Sverige

Åtgärd till klimatpolitiska handlingsplanen:

- Regeringen bör agera för att Sverige har världsledande och hållbara datacenter. Detta kan ske genom att skapa incitament med hållbarhetskrav på datacenter, t.ex. om återförande av överskottsvärme där lämpligt, för att de ska få åtnjuta energiskattenedsättning.

Datacenter är en absolut nödvändighet och grundläggande infrastruktur för att alla andra industrier och samhället i stort ska kunna minska sin klimatpåverkan med hjälp av digitala lösningar. Smarta och energibesparande åtgärder kräver hantering av stora datamängder. Den data som skapas behöver lagras och bearbetas för att kunna användas och för detta krävs servrar. Avancerad teknik som AI kräver mycket bearbetningskapacitet, och det är därför viktigt att detta kan göras i så energieffektiva datacenter som möjligt. Det är också något som förmedlas i regeringens industristrategi.

Sverige särskiljer sig med ett kallt klimat som minskar behovet av kylning och en låg klimatpåverkan till följd av en nästintill fossilfri energimix. Genom att placera datacenter i Sverige minskar techsektorns internationella klimatavtryck. Arbetet med att minska energiåtgången i datacentren är ständigt pågående. Svenska datacenter tillhör de mest energieffektiva i världen och är betydligt mer energieffektiva än EU-genomsnittet. Teknisk utveckling har lett och leder hela tiden till ökad energieffektivisering, bland annat i de komponenter som ingår i både servrar och lagringsenheter.

Datacenterindustrin har stor potential i att bidra med spillvärme, flexibilitet och energieffektivisering, i linje med de uppsatta energipolitiska målen och målen för energieffektivisering. Ett större datacenter med en kapacitet på 11 MW kan generera spillvärme motsvarande uppvärmningen av 20 000 lägenheter.

Både Norge och Finland har arbetat med att knyta skattenedsättning för datacenter till olika hållbarhetskrav. Sverige bör gå samma väg och se över möjligheten att göra en sänkt energiskatt till ett styrmedel för klimatmålen genom att villkora nedsättningen med krav på användning av spillvärme där det är lämpligt. Det skulle även bidra till en ökad flexibilitet i energisystemet.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för år 2023 att energiskattenedsättningen för datorhallar (datacenter) skulle tas bort. Borttagandet av energiskattenedsättningen förväntas träda i kraft den 1 juli 2023. Skulle det ske kommer tilltron till Sverige som investeringsland och digital pionjär att allvarligt skadas. Regeringen bör istället koppla hållbarhetskrav till skattenedsättningen.

Att endast fem år efter införd skattenedsättning ändra förutsättningarna för stora investeringar har starkt negativa konsekvenser för Sverige som marknad och landets internationella rykte. Konkurrensen om dessa investeringar är stor och investerare kommer söka sina etableringar till länder där villkoren är mer gynnsamma. Stabila förutsättningar för både inhemska och internationella investerare behövs, särskilt i stora och långsiktiga satsningar som datacenter som är en grund för klimatomställningen. Om investeringarna skulle flyttas från Sverige skulle arbetstillfällena gå förlorade liksom fördelarna med datacenter nära där data utnyttjas, utveckling av relaterade tjänster m.m. Energiskattenedsättningen är därmed även viktig för den framtida svenska konkurrenskraften. Snarare borde nedsättningen omfatta fler datacenter då sloandet drabbar mindre datacenter hårdare – men ställ i stället krav på att de ska vara hållbara.

Förslag 5: Maximera produkters livslängd genom att främja försäljning av begagnade varor

Åtgärder till klimatpolitiska handlingsplanen:

- För att främja den cirkulära ekonomin bör regeringen förbättra den svenska vinstmarginalbeskattningen vid inköp från privatpersoner för främjande av försäljning av begagnade varor genom att införa en förenklad vinstmarginalbeskattning likt i Finland.
- Regeringen bör även arbeta för en förändring av momsreglerna, både på EU-nivå och i Sverige, som begränsar negativa momseffekter vid donation av varor.

Det är vid produktion av it-produkter (hårdvara såsom datorer, skärmar, smartphones m.m.) som 70 till 80 procent av techbranschens klimatpåverkan uppstår. Europeiska kommissionen uppskattar att om alla smartphones i EU fick sin livslängd förlängd med ett år skulle det spara motsvarande 2,1 miljoner ton CO₂ till år 2030. En cirkulär värdekedja med ökat fokus på reparationer av hårdvara innebär inte bara mindre klimatpåverkan utan möjliggör även för ett ökat värde när intäkter från en produkt genereras flera gånger i stället för enbart vid försäljning.

Vi har idag ett ekonomiskt system som är uppbyggt för en linjär ekonomi. Det är för billigt och lönsamt att vara linjär och för dyrt att vara cirkulär, vilket leder till ökad nykonsumtion i stället för reparation. För att gynna den cirkulära ekonomin med minskad klimatbelastning som effekt behöver det vara enklare att sätta reparerade och återbrukade produkter på marknaden på nytt. Att främja reparationer och ökad cirkularitet ligger i linje med kommissionens nyligen presenterade förslag till direktiv om rätten till reparation vars syfte är att fastställa gemensamma regler för att främja reparation av varor för att bidra till en väl fungerande inre marknad samtidigt som en hög konsument- och miljöskyddsnivå främjas.

Att förenkla handeln med begagnade varor skulle minska techbranschens klimatpåverkan genom att produkter används längre. Omställningen till ett samhälle med cirkulära produkter är även något som efterfrågas av konsumenter och regeringen måste bidra till den nödvändiga beteendeförändring som behövs. För att undvika dubbelbeskattning som uppstår när återförsäljaren inte kan göra avdrag för momsen vid inköp från privatpersoner, finns en vinstmarginalbeskattning (VMB). Vid VMB, beskattas skillnaden mellan försäljnings- och inköpspris istället för beskattning av försäljningspriset. Svenska regler för vinstmarginalbeskattning är administrativt tunga och kostsamma att använda vid omfattande försäljning och försämrar på så sätt marknadsförutsättningarna för begagnathandeln.

Finland har infört förenklad vinstmarginalbeskattning som kan tillämpas för alla varor oavsett om inköpspriset är känt. Förenklad vinstmarginalbeskattning innebär att återförsäljaren betalar mervärdesskatt på sin vinstmarginal, d.v.s. skillnaden mellan varans försäljningspris och inköpspris per skatteperiod istället för per försäljningstransaktion och vara. En skatteperiod skulle kunna vara en kalendermånad, ett kalenderkvartal eller ett kalenderår. Enligt dagens svenska regler får det förenklade förfarandet enbart tillämpas när den enskilda varans inköps- eller försäljningspris inte är känt, t.ex. när varor köps eller säljs i klump (så som en låda böcker). Förenklad vinstmarginalbeskattning enligt denna finska modell behöver därför undersökas vidare för att komma till rätta med dagens administrativt tunga regler vid inköp från privatpersoner. Vidare behöver definitionen av begagnade varor tillsammans med andra momsregler närmare undersökas. Detta för att identifiera fler möjligheter för att åtgärda dagens dubbelmoms och öka incitamenten till cirkulära affärsmodeller.

Det är även viktigt med möjligheten att kunna skänka varor till välgörande ändamål, förutsatt att efterfrågan finns. Varor som har ett värde som inte är ringa, kan inte skänkas utan att riskera att medföra kostsam uttagsbeskattning, vilket kan medföra att varor kasseras istället för att ges bort. Det finns oklarheter vad gäller varor som anses ha ett värde som inte är ringa och det råder oklarhet om frågan kan lösas nationellt eller genom förändring av EU-regler. Med tanke på kommande förbud mot destruering av varor på EU-nivå, inom lagförslaget för hållbara produkter, är det viktigt att detta hanteras.

Förslag 6: Kraftfull och långsiktig satsning på AI för klimatet

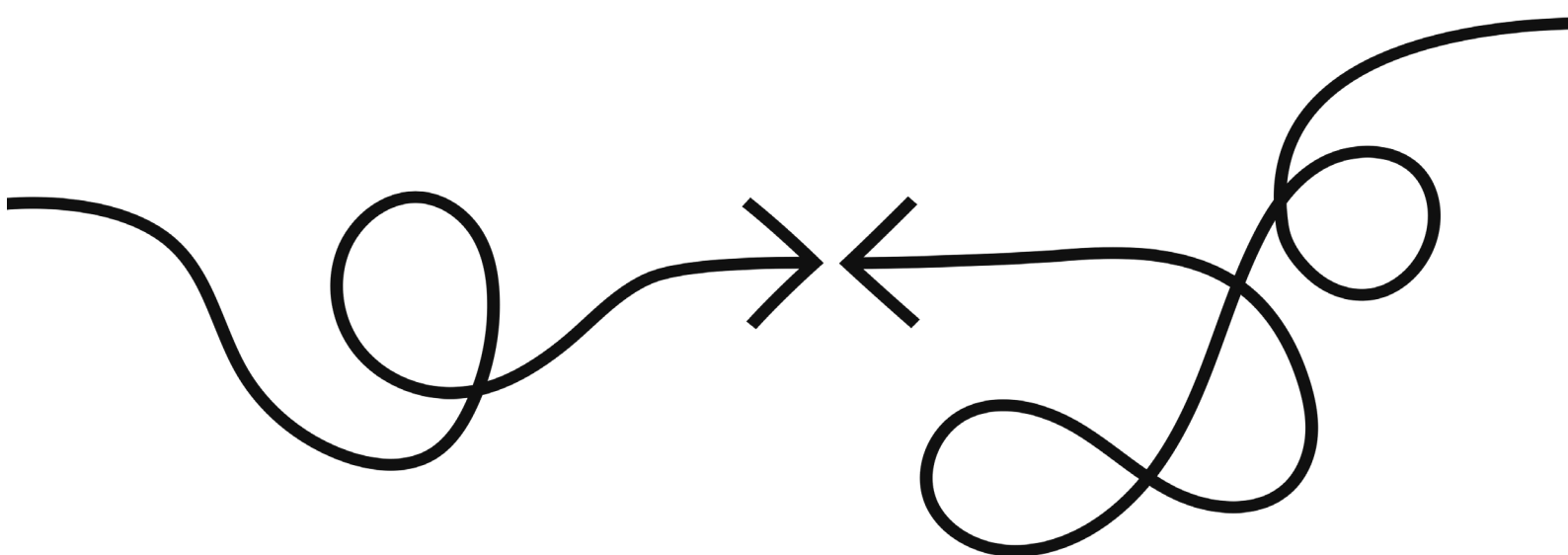
Åtgärd till klimatpolitiska handlingsplanen:

- Regeringen behöver initiera en kraftfull och långsiktig satsning på AI för klimatet som bör omfatta såväl forskning, utveckling som tillämpning, och med fördel genomförs genom partnerskap med näringslivet, akademien och offentlig sektor. Satsningen bör bestå av:
 - Framtagandet av en innovationsstrategi som samlar samtliga aktörer med målsättningar för AI för klimatet.
 - Skapandet av en nationell arena för blandad expertis kring AI, klimat och hållbarhet.
 - Satsning på forskning och tillämpning av AI för klimatet.

I takt med den snabba utvecklingen av AI har det blivit alltmer uppenbart att dess tillämpning är ett viktigt verktyg för att bidra till möjligheterna att ansvarsfullt tackla klimatutmaningen i alla dimensioner – från forskning, klimatanpassning och klimatövervakning till minskade utsläpp och klimatinnovation. Utöver de exempel som getts tidigare i dokumentet kan det t.ex. handla om lösningar för att analysera satellitdata för realtidsövervakning och beslutsstöd av växthusgaser/skogsbränder, maskininlärning av molnbildning och förstärkt övervakning och kvantifiering av naturliga koldioxidsänkor.

Rätt satsat har svenskt näringsliv med sin stora digitala kompetens och kompetens i miljö- och klimatfrågor en stor möjlighet att bidra till de globala lösningarna och att bli internationellt ledande på klimatområdet. Hindret är att det saknas expertis om hur man för samman AI- och klimatforskning samt att det saknas resurser och mötesarenor för ändamålet. Det måste därför skapas rätt förutsättningar för att Sverige ska kunna nå sin fulla potential i nyttjandet av AI för klimatet.

För att nå framgång krävs inte bara god tillgång till kvalitativ data (se förslag 2 ovan) utan också en tydlig nationell innovationsstrategi för AI för klimatutmaningen. En sådan skulle vara den gemensamma grunden för myndigheter och forskningsfinansiärer med tydliga målsättningar för området. Idag saknas det även en arena och mötesplats där expertisen på AI och klimat- och hållbarhetsområdet kan mötas för att stimulera de konkreta och goda exemplen på tillämpningar av AI för klimatet. Till detta behövs satsningar på forskning och tillämpning av AI där kommande AI-satsningar behöver ha ett uttalat klimat- och hållbarhetsperspektiv.

TechSveriges inspel till regeringens klimatpolitiska handlingsplan

Tech och digitalisering en central del i regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan

TechSverige är en bransch- och arbetsgivarorganisation för alla företag inom techsektorn, med uppdrag att tillsammans med medlemmarna skapa bästa möjliga villkor för en världsledande techsektor i Sverige. Bland våra över 1 400 medlemsföretag – som sammantaget har närmare 100 000 medarbetare i Sverige – återfinns allt ifrån små startupbolag med få anställda, till stora, multinationella företag med tusentals anställda runt-om i världen.

Besök oss gärna på techsverige.se